

lilief *bidwi*, l-iehor *bniedem zopp*, mil-Latin *clodus*. Bil-maq-lub l-isem ta' *Torkwatu* jaghtina l-idea ta' *bniedem imfercah u mgħawweġ* (Latin: *torquere*; Tal. *torcere*) fil-waqt li hu isem li jfisser *wiehed li jgib il-kullana f'għonqu*.

Dawk li ma jafux l-istorja ta' l-Ilsna jsibuha iktarx sram-ba illi *Marju* m'għandu x'jaqsam xejn ma' l-isem ta' *Marija*, il-ghaliex wiehed huwa isem Ruman u l-iehor isem ġej mil-Lhudi, u iktarx Masri. Il-kuntrarju nistghu ngħidu għall-ismijiet *Cirillu* u *Duminku*, li għalkemm ma jixxiebhu xejn fil-bini tal-kelma b'dana kollu jfissru l-istess haġa, il-ghaliex it-tnejn ifissru *Mulej*, li fil-Grieg huwa *Kyrios* (Cirillo), u fil-Latin *Domenicus*. Hekk nistghu ngħidu għall-ismijiet *Klodoveu*, *Doviku* u *Wigi* li fit-tifsira tagħhom juru l-istess hsieb. jġigifieri *bniedem kbir f'battalja* għalkemm ma jixxibhux fis-sura morfologika tagħhom.

Bosta ismijiet li jixbhu lil xi isem ta' belt jew pajjiż iktarx ġejjin minn isem dik il-belt jew pajjiż. Insemmu l-ismijiet ta' *Mawru* u *Mawrizju* unisslin iktarx minn nies Mawritani (mill-*Mawritanja*, l-art qadima tan-naħa tal-Punent ta' l-Affrika ta' Fuq—il-lum il-Marokk), u l-ismijiet ta' *Gejtan* u *Lidja*, it-tnejn innisslin, l-ewwel wiehed minn nies minn *Gaeta*, u t-tieni minn nies minn *Lidja* (art qadima fl-Asja Minuri).

Fl-istudju ta' dawn l-ismijiet wiehed isib kultant x'iferrhu u jimtela bib innifsu, bħalma ngħidu ahna, f'dak ta' *Fonzu* li jfisser *bniedem ta' hila kbira*.

DIZZJUNARJU BIJOGRAFIKU

U BIBLJOGRAFIKU NAZZJONALI

Dan huwa xogħol maħdum minn Robert Mifsud Bonnici, kittieb ta' xogħlijiet oħra dwar l-istorja tal-Mużika f'Malta. F'dan ix-xogħol hemm midmumin il-bijografiji u bibljografiji ta' kittieba Maltin haġjin u mejtin li s'issa għamlu isem fl-oqsma tax-xjenza, letteratura u arti.

Dawk kollha li għandhom interess li jiksbu kopja ta' dan ix-xogħol huma mitlubin jirrikorru, b'ittra jew bil-fomm, għand l-Awtur, Nru. 48, Triq Sant'Andrija, Hal Lija.

RECENSJONIJIET

IL CONVENTO E LA CHIESA DI SAN FRANCESCO DI VALLETTA (MALTA) DEI FRATI MINORI CONVENTUALI (1598-1950). Editrice "Miscellanea Francescana", Roma, 1957. Awtur: P. Bonaventura Fiorini, O.F.M. Conv.

Xogħol interessanti ta' Storja Apoloġetika dokumentata b'mod li ma setgħet qatt issir mingħajr saġrifċċji persunali eċċezzjonali ta' tfitxija ta' dokumenti bir-radam u ta' reqqa u qawwa letterarja li nstabet denja li tidher fil-magħrufa "Rivista Francescana Trimestrale (Gennaio-Marzo, 1957) di Scienze e Teologie e di Studi Francescani a cura dei professori della Pontificia Facoltà Teologica di San Bonaventura dei Frati Minori Conventuali, Roma, vide pagine 95-117".

F'dan il-ktejjeb insibu storja dokumentata ta' l-Ordni Minuri Konventwali f'Malta. Post haġna tagħrif ta' importanza storika nsibu li dan l-Ordni Frangiskan kien fattur l-iktar antik li daħhal u mexxa 'l quddiem il-kultura xjentifika f'Malta billi fl-1613, fil-Belt Valletta twaqqaf Kullegġ Teoloġiku b'Reġġent Patri Majjistru Bonaventura minn Trapani. F'dan il-Kulleġġ trawmu għadd ta' Maltin li kisbu l-"Baċċellerat", u l-Awtur tana lista ta' Reoġġenti eruditi Maltin ta' dan il-Kulleġġ, skulari Maltin tas-sekli XVIII u XIX li kisbu isem fl-oqsma tax-xjenza u tal-letteratura. Għandna tassew għax nibqghulu obbligati lill-Awtur erudit Padre Fiorini, talli b'din il-kontribuzzjoni interessantissima għinna haġna biex inżidu aktar inkabbri u naghnu d-Dizzjunarju Bijografiku Nazzjonali ta' Maltin li għamlu ġieħ lil Art Twelidhom u lilhom infushom fl-Oqsma tax-Xjenza, Letteratura u Arti li dhalna għalih u nittamaw ma ndumux ma nuruh id-dawl qajl qajl.

G. M. B.

KALENDARJU TAL-FJURI minn K. Vella Haber.—Dar. ta' San Ġużepp, Hamrun, 1957. Paġ. 28.

Il-lum ftit huma dawk li ma jehdux pjaċir bil-fjuri jew li ma jikkol-tivawhomx għax il-fjuri jistghu jirabbew kullimkien; ukoll min ma għandux roqgħa hamrija jista' jizra' l-fjuri fl-iħwat, fuq il-bjut jew fil-qsari fit-twieqi. Fl-iskejjel tal-Gvern qegħdin idarru t-tfal iħobbu l-fjuri u jikkol-tivawhom imqar f'gallarija miftuha jew f'hoġor ta' tieqa imma ftit hawn kitba ta' tagħlim bil-Malti fuq il-kultivazzjoni tal-fjuri, għalhekk kien jeh-tieg ix-xogħol tas-Sur K. Vella Haber.

F'dan il-ktejb wiehed isib kull tagħrif dwar żriġh, taħwil, tixtil, żbir u tilqim tal-fjuri komuni kif ukoll rari, dawk ta' l-istagun u dawk perenni, li jikbru fil-Gżejjer tagħna. Jekk wiehed joqgħod għat-tagħlim u għad-direzzjonijiet li fih dan il-ktejb, jista' jkollu ward u hxejjex matul is-sena kolla, għax l-awtur b'għaqal kbir fisser fi tnaħ-il kapitu, wiehed għal kull xaxar u kiteb fuq il-fjuri li jifthu f'kull xaxar halli b'hekk wiehed jista' jgawdi l-ġmiel, il-fw'ha u l-ilwien matul is-sena kollha.

Lis-Sur K. Vella Haber bosta drabi smajnieħ jikkellem ta' mgħallem fuq ir-Rediffusion fis-Siegha tal-Bd'ewa nhar ta' Hadd. Il-lum kulhadd